

Сюрпризи долі
Ева Гата

Життя час від часу полюбляє дарувати нам сюрпризи. Добре, якщо вони приємні, проте частенько буває навпаки. Вже скоро полудень віку, кожний наступний день подібний до попереднього. І раптом зрада. Усе, що будувалося впродовж багатьох років, руйнується. Попереду прірва. Як її переступити? Як потрапити на інший бік?

Ева Гата

Сюрпризи долі

Частина перша

Змагання між Аполлоном і Паном

Феб

Олена крутилася по кухні, наче ошпарена. Як швидко летить час! Уже шоста, за годину придуть гості, а ще треба стільки всього зробити: заправити салати, доварити борщ, нарізати полядницю та сир, зробити канапки з ікрою й ще безліч інших дрібниць. Одній дуже важко все встигнути. От якби Георгій прийшов трішки швидше, міг би, принаймні, винести сміття. Однак це лише мрії. Дай Боже, щоби взагалі встиг до приходу гостей. Останнім часом чоловік цілісінькими днями зайнятий на роботі, повертається додому пізно увечері. Але в день уродин власних синів міг би звільнитися й швидше, тим більше, що нині субота.

Близнюкам Петру і Павлу сьогодні виповнюється двадцять років. Після народження дітей було дуже важко: катастрофічно бракувало грошей, а найгірше – не мала ні хвилини, щоб

озирнутися довкола. Хлопчиків треба було одночасно годувати, сповивати і купати. Найважче – вночі. Малюки полюбляли прокидатися по черзі й будити один одного. Від утоми Олену інколи охоплював розпач, хоч сядь і плач. А вона ж була єдиною дитиною в сім'ї і не звикла до важкої роботи.

Георгій також одинак, але чоловікам завжди легше вислизнути від хатньої роботи. У них завжди знайдеться виправдання, що їхнє покликання – працювати і заробляти гроші. В тому була велика частка істини, завдяки його наполегливості й таланту матеріальний стан подружжя з часом суттєво поліпшився. Георгій почав непогано заробляти, за фахом був журналістом і навіть дуже добрим.

– Жорж геніальний, – частенько казали друзі й колеги по роботі. Та, зрештою, він і сам знав, що є непересічною особистістю, адже за роки навчання не мав жодної четвірки, все, за що не брався, робив досконало і доводив до кінця. З дитинства його улюбленим героєм був Георгій Змієборець, у якому завжди вбачав себе.

Про геніальність Жоржа ходили легенди. Дівчата були закохані в нього по вуха. Завдяки їхній надмірній увазі ще зі студентської лави його почали називати Фебом. Це ім'я прилипло до Георгія після того, як під час читання власних віршів одна з прихильниць вистрибнула на сцену студентського клубу й одягла йому на голову лавровий вінок.

Тож не дивина, що такому обдарованому молодому випускникові запропонували залишитися в рідному університеті. Зрозуміло, він погодився і почав негайно працювати над дисертацією, яку невдовзі успішно захистив. Науковий світ високо оцінив здобутки талановитого пошуковця і порекомендував продовжити дослідження та втілити їх якнайшвидше у докторській дисертації.

Георгій був глибоко переконаний, що справжнє мистецтво може належати лише вибраним і ніколи не стане зрозумілим для сірих мас. Він мав однодумців, у яких були такі ж погляди. Згодом їм навіть вдалося створити літературний клуб, мета якого – плекати рафіноване мистецтво. Щодо назви клубу були різні думки, однак перемогла пропозиція Георгія – назвати новий осередок культури «Омфал». Це слово мало символічне значення – так називали священний камінь у храмі Аполлона в Дельфах, під яким поховали останки дракона Піфона. За старогрецькою легендою Омфал уважали пупом землі, саме в цьому місці зустрілися два орли, яких випустив Зевс одночасно зі сходу і заходу.

На початках новий клуб захоплював мешканців міста новизною і неординарністю, проте згодом перетворився у товариство взаємної адорації. Його засновники вважали себе феноменами в мистецтві й не допускали туди жодного стороннього, старанно заліпили кожну щілину, щоб, не дай Бог, нікому не вдалося проникнути у свята святих. Геніальні літератори забули закони фізики, зокрема, те, що замкнені системи довго не існують і приречені на руйнування. Титани удавано захоплювалися один одним, цитували себе навзаєм та кожен таємно в глибині душі був переконаний – лише він є унікальним явищем

природи, усім іншим далеко до нього. Та вголос таких фраз ніколи не проголошували, вони міцно трималися один за одного і дружно нападали на кожного вискочку, який наважувався зробити перші власні кроки без їхньої санкції. Частенько їм гуртом вдавалося прибити бідолашу як муху-набриду. Після цього новоспечені генії радісно святкували перемогу, адже вони надалі залишалися, як у старій казці, наймилішими, найрум'янішими і найбільішими.

– Те, що дане небесами, не може опуститися до земного болота. Головне кредо мого життя – вбити Піфона, – полюбляв частенько говорити Георгій.

Цю фразу не завжди розуміли, і тоді він поблажливо пояснював, як саме Аполлон-Феб поборов в ущелинах Парнасу дракона Піфона, сина Землі, народженого з болота і мулу.

Ясноволосий красень Георгій у всьому полюбляв убачати аналогії. Навіть його власне прізвище – Крук – символізувало один з атрибутів Аполлона. Білий крук був улюбленим птахом осяйного бога, який вірою і правдою служив своєму патрону. Вже пізніше йому довелося почорніти, коли не виконав наказу і не встежив за прекрасною Коронідою, коханкою покровителя муз. Однак про цей епізод Георгій не любив згадувати.

Олена пишалася своїм чоловіком. Він був її найціннішим скарбом і надією. Чи хтось міг із ним зрівнятися? Ні, таких чоловіків не існувало. Від моменту, коли вирішили об'єднати свої долі, вона зрозуміла, що належатиме лише йому. В неї завжди виникало почуття гордості, коли згадувала той незабутній вечір, з якого все почалося.

То був університетський новорічний вечір для студентів з різних факультетів. Майже всі товаришки вже мали хлопців, а Олена ще була самотньою. Спочатку був концерт, на якому улюбленець дівчат вродливий Жорж Крук красномовно читав власні вірші. Поет наче вжився в образ осяйного Феба – загорнутий у червоний плащ, у руках тримав ліру, а на голові мав лавровий вінок. Студентки, затамувавши подих, у безнадійних мріях захоплено не зводили очей зі свого кумира.

Після концерту починався бал. Молодь збиралася у великій залі. Для Олени найбільшим випробовуванням були повільні танці. Її охоплювала туга, коли щасливі пари починали кружляти у вальсі, а вона стояла під стіною в безнадійному очікуванні якого-небудь кавалера. Як це жорстоко і несправедливо. Чому дівчата завжди залежні від хлопців? Чому якомусь нездарі можна підійти і вибирати собі партнерку, а розумницям-красуням зостається лише радіти, що на них хтось звернув увагу?

Музики почали грати танго. Дівчата завмерли в німому очікуванні, скося поглядаючи на хлопців. Олена опустила очі, головне – робити вигляд, що дуже весело, хоча на душі шкребли коти. «Швидше б цей танець минув», – мучила думка. Раптом вона спостерегла, як усі подружки, наче соняхи, повернули голівки в один бік. Через усю залу до них швидко прямував Жорж. У ту мить він видався їй сонцем, у промінні якого всі прагнули потонути.

Юнак нагадував жоржину, велику і яскраву, від якої не можна відвести погляду. Олена намагалася вгадати, до кого пливе ця королівська квітка, котра з товаришок буде ошасливлена такою величною увагою. До останньої хвилини не могла збагнути подарунку долі, що саме вона є тією переможницею, яка за кілька хвилин стане предметом заздрості всіх дівчат.

Жоржина зупинилася перед Оленою і галантно нахилила голову.

– Дозвольте запросити вас на танго, – урочисто промовив юнак.

– Мене? – не могла приховати подиву.

– А ви не танцюєте? – якимось розгублено запитав хлопець.

– Ні, ні, танцюю, – не вірячи щастю, відповіла.

Жорж добре знав танцювальні па і перед кожним попереджав Олену, як їй поводитися, щоб не втрапити в халепу. Він був відмінним танцюристом, умів вести партнерку так, щоб та відчувала гнучкість і красу свого тіла. Вона тоді злетіла на сьоме небо від щастя, їй хотілося, щоб ці хвилини тривали вічно, але нічого не вдієш, музика закінчилася. Потім кавалер відвів її назад, вклонився їй і поцілував руку.

Такого з Оленою ще не траплялося. Невже на неї звернули увагу, та ще й хто! Найкращий хлопець в університеті. Подруги поглядали на суперницю із заздрістю.

– Тепер не страшно навіть, якщо мене більше ніхто не запросить. Цього єдиного танцю вистачить надовго, – спазматично чеканив мозок, – тепер я не найгірша.

Проте цього вечора сюрпризи не закінчилися. Заграла швидка музика, яка завжди є рятівною паличкою для обділених увагою дівчат і сором'язливих хлопців. Тут можна розслабитися й стрибати, як заманеться. Молодь пішла навприсядки, утворивши коло, як раптом перед Оленою знову виринула жоржина.

Юнак схопив її за руку і потягнув у центр.

– Зараз я тебе перекину через плече, ти тільки не бійся, – прошепотів на вухо.

Олена хотіла запротестувати, але не встигла й писнути, лише зрозуміла, що робить незвичний пірует у повітрі. Всі ахнули, а вона опам'яталася лише тоді, коли твердо стояла двома ногами на землі. Довкола почулися оплески, а Жорж став на одне коліно і знову поцілував у руку.

– Невже все це відбувається зі мною? – не могла повірити.

– Ходи, я познайомлю тебе з моїми друзями, – перебив думки сонцесяйний кавалер і настирливо потягнув за собою.

– Ти як називаєшся? – по дорозі запитав юнак.

– Олена, зніяковіло відповіла.

– А я – Георгій, хоча всі мене кличуть Жорж, та я не протестую, якщо їм так подобається, то нехай.

– Я знаю, тебе ще називають Фебом.

– Це через мої вірші, – задоволено промовив Жорж.

Вони підійшли до гурту студентів.

– Друзі мої! Я вам привів прекрасну Єлену, – артистично промовив Жорж, – А ось це Олесь Крех, мій найкращий приятель і мое Alter ego [1 - Друге я (з лат.)]. У нас усе подібне, ми навіть живемо за спільним принципом – Nulla dies sine linea [2 - Ні дня без рядка (з лат.)].

– Вони мають на увазі ні дня без рядка, – іронічно зауважила панянка з гурту.

– До речі, дозвольте відрекомендувати – Марина, дівчина Олесь.

– Вибачте за нескромне запитання. Це часом не через вас розпочалася Троянська війна? – посміхаючись запитав Олесь.

– Невже я на неї схожа? – зашарілася Олена.

– Як дві краплі води. А от щодо Жоржа, то мені важко відразу визначити на кого більше схожий, чи то на Менелая, чи на Париса?

Усі засміялися, крім Марини, яка уважно і трохи зверхньо розглядала новоприбулу вродливицю.

– Ти звідки? – без жодних емоцій запитала Марина.

– З факультету іноземних мов, – відповіла Олена.

– You are very clever girl to catch Gorgy [3 - Ти дуже розумна дівчина, зловила Жоржа (з англ.)], – пхикнула Марина.

– Ти навчаєшся на нашому факультеті? Я тебе щось там не бачила, – наївно здивувалася Олена.

– Він мені не потрібний, я знаю англійську і без ваших курсів. Я навчаюся в медичному університеті.

– Марина у нас всебічно обдарована особистість, що її не запитаєш, усе знає, – засміявся Жорж.

Раптом Олена побачила знайоме обличчя. До них підійшла Катруся – її однокласниця. Вона також навчалася на факультеті журналістики, тільки на рік швидше, ніж Жорж.

– О, та ви знайомі! – зрадів хлопець.

– Ми вчилися в одному класі, – обнімаючи подругу, відповіла Катруся.

– Світ тісний і від нього ніде не подінешся, – холодно зауважила Марина.

– Почекайте секунду, зараз приведу до вас свого хлопця, – проігнорувала репліку Катруся.

За пару хвилин повернулася з високим чорнявим юнаком.

– Познайомтесь, це Стефан – мій хлопець.

– Ваше прізвище, випадково не Цвейг? – шпигнула Марина.

– Ні, мое прізвище Банах, – спокійно відповів Стефан.

– Стефан Банах, це ж був відомий математик, – захоплено вигукнув Жорж, – я багато про нього читав, його простори вивчають усі математичні школи світу.

– Саме так, мене батьки назвали на його честь. Хіба можна мати інше ім'я з таким прізвищем?

– Я спробую стати екстрасенсом: ви навчаєтеся на математичному факультеті, – емоційно промовив Жорж.

– Угадав, – засміявся хлопець.

Заграла музика, і всі пішли танцювати.

Потім Жорж відпровадив її додому і попросив номер телефону. Так усе й розпочалося. Спочатку перше побачення, а потім вони вже не могли існувати один без одного.

Олені хотілося бути лише вдвох із Жоржем, однак до їхньої компанії постійно долучалися Марина з Олесем. Спочатку її це нервувало, та з часом звикла.

Згодом до них ще приєдналися Катруся зі Стефаном і утворилася своя міцна компанія. Вони разом святкували всі уродини; їздили на прогулянки; відвідували виставки і музеї; ходили в театри і кіно. Жорж уважно стежив за культурним життям міста, нічого не пропустив і примушував друзів не відставати.

Першими побралися Банахи, наступними – Марина з Олесем, останніми з товариства одружилися Георгій з Оленою. Одного разу всі вони заприсяглися – їхнє товариство єдине і непорушне, і якщо у них з'являться діти, хресних належить вибирати лише з їхньої компанії. Тож коли народилися близнюки – Петро і Павло – для Петра взяли за кумів Марину зі Стефаном, а для Павла – Катрусю з Олесем.

Саме тоді зародилася думка про створення літературного клубу. Ідея належала Олесю, та потім про це забулося, оскільки президентом увесь час незмінно залишався Георгій. Усі лише пам'ятали, що назву «Омфал» придумав їхній сонцесейний лідер. Таке недооцінювання здібностей ображало Олесю, та не було іншої ради, як змиритися зі своїм жеребом і відійти на другий план. Він ніколи не суперечив Георгію, інтуїтивно відчуючи, що той значно сильніший. Стефан, хоча й не належав до когорти письменників, проте частенько відвідував ці вечірки і ніколи не лінувався виступити для підтримки або знищення того чи іншого новоприбулого претендента на лавровий вінок.

Від спогадів Олена повернулася до реалій. Що це вона замріялася? Час збігає, а попереду ще море незакінчених справ. Прийдуть четверо кумів з дітьми, батьки одні й другі, Жорж і два уродинники – Петро і Павло, разом тринадцять осіб. Зберуться лише найближчі, а стіл треба розсувати, бо всі не помістяться. Як вона не любить цього робити! Завжди цю роботу виконував Жорж. Для цього треба мати неабияку силу, спочатку треба підняти додаткову, зовсім не легку, дошку і влучно потрапити виступами у спеціальні заглибини. Як на зло, хлопців також немає вдома, вони студенти університету і мають свої клопоти. Нічого не вдієш, доведеться все робити самій.

Олена частенько шкодувала, що не має доньки, яка б їй допомагала, але що поробиш. Діти виросли, і тепер можна пожити й для себе. Треба з Жоржем удвох кудись поїхати, не можна ж увесь час лишень працювати!

Мрії, мрії, ви завжди заворожуєте своїми казками. Але чому казками? Що, вони не в змозі поїхати у Францію чи Італію як нормальні цивілізовані люди? Кажуть, у Римі є фонтан бажань, у який обов'язково треба кинути монетку, щоб стати щасливим. Навіщо працювати, працювати і світа Божого не бачити? Час мине, а тоді оглянешся, а вже запізно кудись рушати, бо здоров'я не те.

Треба обов'язково переконати Жоржа, що найвищий час подумати про особисте життя. Він постійно зайнятий: то лекції, то якісь важливі заходи, які повинен відвідувати як журналіст, та й від різних запрошень на конференції немає відбою. А недавно йому пощастило потрапити на симпозіум аж у Париж.

Одвічною мрією Олени було відвідати цю надзвичайну країну. Хоча б здалеку глипнути на Лувр, Нотрдам, Єлисейські Поля і, звичайно ж, вилізти на Ейфелеву вежу. Жоржеві вдалося все це побачити власними очима. Немає ради, дружині залишається лише тішитися успіхами свого чоловіка вдома, хтось же повинен берегти родинне вогнище. Така жіноча доля, а особливо тих, хто має геніальних чоловіків. Хотіла мати зірку, тепер терпи, бачили очі, що купували, нехай повилазять.

Олена ніколи не намагалася зрівнятися зі своїм чоловіком, та й навіщо робити щось менш досконале. Вона працює в школі на півставки, викладає англійську мову. Про повний робочий день не можна і мріяти, хто тоді триматиме весь дім у порядку? Для чоловіка найважливіше, щоб помешкання сяяло ідеальною чистотою, на столі завжди чекав гарячий обід, а постіль і рушники акуратно лежали рівненькими купками у шафі. Найбільше часу забирає прасування сорочок, адже Жорж щодня одягає іншу, а ще обов'язково до кожної уважно підбирає в тон краватку. Коли щось не так, то це його засмучує, а якщо він сумний, то не може творити.

Останнім часом Георгій почав писати книжки, які відразу заповнили всі кramниці. Усі його обожають, талант є талант, тому поруч завжди мусить бути той, хто допомагає розквітати генію.

Олена також колись пробувала писати оповідання, її дуже вабило розкласти по полицках людські пристрасті, простежувати причинно-наслідковий ланцюжок подій. У ній завжди жив відмінний психолог, якого давно успішно поховала. Можливо, тоді не вистачило відваги відстояти власні захоплення, а тепер це реанімувати вже неможливо. Одного разу вона таки наважилася показати свій твір Георгію. Той уважно прочитав, а потім виніс свій вердикт.

— Ти пишеш непогано, але не геніально. Ліпше не писати. Нехай цією справою займаються таланти.

Такий вирок став для неї фатальним, після цього більше не наважилася зробити жодної спроби. Зрештою, це стосувалося не тільки писання, Георгій влучно гасив один за одним усі високі тони її душі. Колись вона грала на гітарі й співала, чим зачаровувала друзів. Їй хотілося своїм співом дивувати і власного чоловіка, але той поставився до цього скептично, відбивши всю охоту брати в руки інструмент. Якимось навіть привселюдно сказав:

— Моя жінка колись бринькала на гітарі, але це їй не дуже вдавалося, мудро зробила, що перестала.

Такі слова остаточно спинили будь-які спроби творчого вияву. Забута гітара зсохлася, лежачи на шафі, деко відійшло від грифа, а струни від старості потріскали.

Олена вирішила повністю підкоритися долі дружини геніального чоловіка, присвятити себе лише сонцесяйному Фебові, єдиному і неповторному. В сім'ї тільки один може бути лідером, а всі решта повинні плекати його талант.

Жоден із виступів Жоржа по радіо або телебаченню не проходив повз неї. Її жвавий розум моментально вхоплював кожний невдалий нюанс промови. Ввечері, коли чоловік повертався додому, ділилася з ним враженнями від телеефіру або радіопередачі, делікатно звертала увагу на окремі огріхи і недоробки, люди не ідеальні й завжди роблять помилки. Олена стежила за кожною дрібницею, яка могла б упасти в строге око критиків, починаючи від кольору шкарпеток і закінчуючи помилковими сентенціями. Георгій завжди не погоджувався з дружиною, пояснюючи, що та не завжди до кінця розуміє геніальний хід його думок, проте наступного разу більше не повторював подібних помилок.

– Я його ангел-охоронець, – з гордістю частенько повторювала Олена своїм друзям.

Це була щира правда, вона завжди знала, де невидимо підкласти подушку, щоб коханому сиділося м'якше і зручніше.

– Коли ти займешся собою, – якось дорікнула їй Катерина, ти ж була такою здібною в університеті. Що, забула, як тобі чудово вдавалися переклади віршів і новел з англійської? Ми ж тоді надрукували деякі уривки в університетській газеті й вони мали добрий резонанс. Чому поховала такі таланти?

– Заховала в далеку шухляду. Мені також бракує тих часів, але я давно поставила на цьому хрест.

– Як на мене, ти б могла писати. Нехай би Жорж допоміг тобі.

– Він категорично проти! Я робила таку спробу, але натрапила на сувору критику.

– А ти щось напиши, а потім переконай Олеся, щоб той вплинув на твого благовірного.

– Про що ти говориш! Від цього Жорж ооскаженіє. А у нас скоро захист докторської, чоловіка треба берегти.

– Ну то зроби це після захисту, я тобі допоможу, – не заспокоювалася Катруся, – ми, жінки, повинні підтримувати одна одну.

– Це нічого не дасть, у нас нема жодних важелів, нам залишається лише мріяти на кухні. А

мій чоловік ніколи не поступиться власними принципами, ти ж його знаєш. Ліпше, для святого спокою, його не нервувати.

– То що, ти цілий свій вік так і доглядатимеш його, наче малу дитину?

– Я не скаржуся. Подивися, скільки довкола алкоголіків, які нищать себе і свої сім'ї. Не розумію таких людей, які так низько падають: невже не можуть стриматися? А мій, слава Богу, є зразковим чоловіком. Я повинна в усьому його підтримувати, для мене найважливішим є його успіх.

Незабаром відбувся блискучий захист докторської. Її огортала хвиля гордості від спогадів, як Георгій вправно відповідав на каверзні запитання, розмітаючи їх на різні боки. Вчена рада одноголосно підтримала здобувача, і Жорж став одним з наймолодших докторів наук на факультеті. Новий титул відкривав науковцю ще вищі щабли кар'єрного росту. Карколомні успіхи чоловіка піднесли Олену на сьоме небо. Вона окрилено на кожному кроці з гордістю розповідала про наукові здобутки, наче вони були її власними.

Спогади змінювали одні одних під час перетирання келишків і тарілок. Раптом задзвонив телефон.

– Оленко, ти не образишся, якщо я ще трохи затримаюся? – пролунав у трубці голос Георгія.

– Але ж з хвилини на хвилину прийдуть гості!

– Сідайте за стіл без мене, я намагатимуся прилетіти якнайшвидше, в мене ще одна зустріч. Наступного тижня мушу їхати у відрядження і не можу її відкласти. Може, щось купити по дорозі?

– Я все купила, нам потрібно тебе, закінчуй швидше і не барися, – незадоволено пробурчала Олена.

– Ну не сердься, у думках я з вами, – поспішив завершити розмову Георгій.

– Так завжди, а особливо останнім часом, як не одне, то друге, – запротестувала Олена, але в трубці чулися лише короткі гудки.

– Що йому мої образи, все одно зробить так, як захоче, – промовила сама до себе.

Раптом їй пригадався один неприємний епізод, від якого кольнуло у серці. Зранку, коли поверталася з магазину, перед носом виросла з землі старезна баба, справжня відьма, та ще й з порожнім відром. Олена хотіла її обійти, однак та наче навмисне поквапилася перейти їй дорогу.

– Який лихий знак, – подумала, – треба очікувати на неприємності. Господи, тільки б усе гаразд з Георгієм і дітьми. Тривожні думи, що почали гвалтувати мозок, перервали голоси хлопців, які зайшли в кімнату.

– Мої любі уродинники, ви нарешті вдома, швидко мийте руки і мені трішки допоможете, – радісно зустріла дітей Олена.

– Мамо, ми ще маємо деякі справи, – швидко відповів Петро.

– Які ще можуть бути справи, якщо зараз придуть гості, нікуди не йдіть, – незадоволено почала дорікати.

– На вулиці нас чекає приятель, ми швидко повернемося, – додав Павло.

– А кого ж вітати, якщо вас не буде?

– Ми тут неподалік, як тільки хтось прийде, ми відразу повернемося, – у дверях вигукнув Петро.

Вона хотіла щось додати, але хлопці швидко вислизнули з дому.

За півгодини прийшла Марина.

– Олесь ще не приходив? – у дверях запитала гостя.

– Ні, ти перша, а ви що, окремо?

– Вони з малою з хвилини на хвилину придуть, виникли ще якісь термінові справи.

– Твоя доня справжня красуня, як у неї справи?

– Усе в порядку, вже стала зовсім дорослою, тепер вирішила змінити місце праці. Сучасна молодь мало дослухається до порад батьків. А твої всі де?

– Не питай, бо слів немає. Діти десь тут вештаються, обіцяли скоро прийти, а Георгій, сама знаєш, весь у роботі. Навіть на уродини до власних дітей запізнюється.

– І коли ж прибуде наш сонце-бог? – ідко запитала Марина.

– Казав сидати за стіл без нього.

– І що ж то у нього така важлива робота у суботній вечір?

– Якась зустріч.

– Ну-ну, знаємо ці зустрічі, всі вони однакові.

– Що ти маеш на увазі? – стривожилася Олена.

– Та я так, – вкусила себе за язик Марина.

– Ні, ти мені скажи, ти щось недоговорюєш, – наполягала Олена.

– Та що я можу знати, я ж свічки не тримала.

– Ти думаєш, що він не на роботі, а з якоюсь жінкою? – вжахнулася Олена.

– Я не стовідсотково впевнена, але ти повинна бути уважнішою.

Олена відчула, як у неї затерпають ноги.

– А як я можу довідатися?

– Для початку перевір його мобільний телефон, хто до нього і до кого сам телефонує; простеж, куди ходить і з ким.

– Мені що, шпигувати за ним? Я так не можу.

– Якщо хочеш довідатися, мусиш це зробити.

– Але ж він дуже зайнятий, ось, наприклад, з понеділка іде до столиці на цілий тиждень.

– А ти знаєш, з ким іде твій геній?

– Ні, – перелякано витріщила очі Олена.

– Ну то довідайся.

– Ти вважаєш, що він мені каже неправду?

– Я не знаю, якщо захочеш, то все довідаєшся.

Їхню розмову перервав дзвінок у двері. Прийшли батьки Георгія, а з ними зайшли Петро і Павло. Гості наче змовилися. За пару хвилин відразу завітали Оленині батьки з трьома Банахами: Стефаном старшим, Катрусєю та їхнім сином – Стефаном молодшим.

Останніми прийшли Олесь з Олесею.

– А де наш Жорж?! – у дверях вигукнув Олесь.

– Скоро прийде, – сумно відповіла Олена.

– Не хвилюйся, не пропаде твій суджений, у нього багато роботи, – поцілував господиню Олесь.

– Сідайте до столу, – штучно весело промовила Олена, а наш татко приєднається пізніше.

Усі розсілися. Спочатку пролунали тости від найстаршої генерації, потім від кумів, а Жорж усе ще не повернувся. Олена не знаходила собі місця, не чула жодного побажання, все відбувалося як у тумані. Час від часу непомітно виходила на кухню і намагалася додзвонитися до чоловіка. Найбільше її хвилювало те, що телефон увесь час був відімкнений.

Жорж повернувся, коли гості покінчили з гарячими стравами.

– Amici, diem perdidì [4 - Друзі, я загубив день (з лат.)], – артистично вигукнув Жорж, сідаючи за стіл.

– Де ж татко так забарився? – запитала мати.

– Ліпше не питайте, мамо, бо лютий, мов вовк, усі нерви з'їли.

Олена уважно стежила за виразом обличчя і кожним словом чоловіка. Їй здалося, що його очі забігали після запитання матері, бо швидко перевів розмову в інше русло.

– Єдина приємність від нинішнього дня – переміг одного зарозумільця.

– Хіба хтось наважився з тобою змагатися? – підхопив Олесь.

– Був один і намагався переконати всіх нас у бездоганності власної писанини. Зухвалець навіть наполягав на презентації своєї книжки в «Омфалі», та щоб туди потрапити, необхідно пройти крізь вузьку рамку, а він туди аж ніяк не вписується.

– А як тобі вдалося перемогти? – не вгавав Олесь.

– Це один з моїх найліпших ходів. Я починаю доведення від супротивного і бездоганно висвітлюю недолугість зухвалого мислення.

– А чому б йому не дати змоги виступити привселюдно? – запитала Катруся.

– *Amicus Plato, sed magis amica veritas* [5 - Платон мені друг, та істина дорожча (з лат.)]. Це неприпустимо, наша трибуна проповідує лише чисте і високе мистецтво, і якщо ми дозволимо одній бездарі, то за нею прийде наступна, і наш клуб втратить первинне призначення – охороняти справжню літературу від усілякого мулу.

– І чим це все закінчилося? – поцікавилася Марина.

– Нічим надзвичайним, я просто здер з нього шкіру і повісив її на привселюдний огляд.

– Ти що, вчинив з ним, як Аполлон з Марсієм? – перелякалася Олена.

– А хто такий Марсій? – запитав Петро.

– Це, синку, такий недолугий силен, який жив у фригійський лісах. Він якось знайшов флейту, яку викинула Афінa, і, хизуючись майстерною грою, осмілився викликати Аполлона на змагання.

– І хто ж виграв? – зацікавився Павло.

– А хто ще міг? Звичайно, Аполлон. Але нахабника треба покарати, от Аполлон і здер з нього шкіру, а потім повісив на дереві, щоб це послугувало для решти уроком. А щоб іншим більше не кортіло змагатися, – шкіра в жаху тріпотіла від кожного звуку флейти.

– А навіщо Афінa викинула флейту? – здивувалася Катруся.

– Кожна жінка залишається жінкою, навіть якщо є могутньою богинею. Під час гри на флейті її щокі роздувалися і спотворювали прекрасне обличчя, а їй це не подобалося.

– Я вперше чую про силен. Хто вони такі? – продовжував цікавитися Петро.

– Це, синку, річкові божества, їх частенько ототожнюють з сатирами, однак вони відрізняються від сатир походженням і мають демонічні риси. Уся ця нечисть ніколи не зрозуміє справжнього мистецтва, як би не намагалася, їм цього не дано досягнути. Наш святий обов'язок – відганяти їх якнайдалі від «Омфалу», а якщо не заберуться з доброї волі, то моїм святим обов'язком є з усіх цих нездар здирати шкіру.

– Як я ненавиджу жорстокість. Давайте хоч сьогодні, не говоритимемо про страшні речі, – заперестувала Катруся, – маємо таке гарне свято.

– Я також, але інколи треба боротися за чистоту мистецтва і зубами, і pazурами. *Ars longa, vita brevis est* [6 - Життя коротке, мистецтво вічне (з лат.)]. Ми не можемо залишатися байдужими до того, що залишимо по собі.

– Моя дружина завжди має рацію, давайте вип’ємо всі разом келих вина за щасливе майбутнє наших похресників, – проголосив тост Стефан.

– Так, це моя мрія, щоб вони стали добрими фахівцями і почували себе вільними людьми, які не дадуть собі в кашу наплювати, – доповнив друга Георгій. – Я власне після цих баталій мав розмову з одним поважним чоловіком і той також погодився – їхня спеціальність має добрі перспективи. Але я б хотів особливо побажати моїм хлопцям мати таких друзів, яких маю я. Без вашої підтримки і порад мені було б важко.

Олена слухала свого чоловіка з завмиранням серця. Отже, він мав якусь суперечку на роботі й потім зустрічався з якимось поважним чоловіком, а не з жінкою. Навіщо Марині вигадувати про нього плітки? На серці миттєво відлягло, а обличчя аж порожевіло. Як добре, що важкий тягар упав з душі.

Дітям закортіло побути без батьків. Вони подякували і встали з-за столу. Як тільки молодь пішла в іншу кімнату, Олесь заходився розповідати масні анекдоти, а всі дружно реготали до сліз. Олена ще ніколи так не веселилася, раділа життю, наче дитина, яка зненацька отримала подарунок.

Раптом на креденсі затьохкав телефон Георгія. Пролунав лише один дзвінок, після чого настала тиша.

– Не дають спокою ні вдень, ні вночі, – якимось награно промовив Жорж. Він швидко встав і поглянув на дисплей.

– Хтось помилився номером.

Олена не звернула уваги, від душі сміючись з останнього жарту кума.

– А де знову щез наш Жорж? Час ще раз випити, – озирнувся довкола Олесь.

– Кудись вийшов, – відповіла Олена, – зараз його покличу.

Чоловіка не було ні в кухні, ні в туалеті, ні у лазничці. У дитячій кімнаті Петро, Павло, Олеся і Стефан-молодший про щось жваво розмовляли. Залишилася остання надія на спальню. В темному покої відразу не запримітила Георгія. Олена лише почула тихе ласкаве щебетання чоловіка. Він настільки захопився розмовою, що не зауважив, коли зайшла дружина.

– Ти з кимсь розмовляєш? – здивовано запитала Олена.

– Нічого важливого, телефонував один знайомий, хоче зі мною зустрітися, – машинально

вимкнув телефон і швидко відклав його вбік.

– Ходім, бо гості порозбігаються, ти весь час їх покидаєш.

– Іду, іду, не сварися.

Вони вийшли з темної кімнати.

– А, знайшлася наша згуба, – весело вигукнув Олесь, – давай на коня, бо час рушати додому.

Біля самих дверей Марина шепнула на вухо Олені:

– Будь дуже уважною, не дозволяй себе обдурювати.

– Добре, добре, спробую, – з нехиттю відповіла господиня і зачинила двері.

– Кохана, я такий замучений, може брудний посуд почекає до завтра? – позіхаючи, промовив Жорж.

– Іди відпочивай, я сама впораюся.

За годину кухня блищала і можна лягати спати. Георгій мирно хропів. Олена роздяглася і примостилася поруч з чоловіком, та сон не брався. З якої рації треба бути весь час обережною? Її Георгій надзвичайно зайнятий чоловік і на всілякі дурниці у нього просто немає часу. Нічого вона не буде перевіряти і винюхувати.

«Ти забула, як щебетав твій благовірний у темній кімнаті, наче ховався від усіх», – свердлив душу внутрішній голос.

«Але ж йому хтось зателефонував у справі», – намагалася виправдати чоловіка Олена.

«Хіба ти чула дзвінок?» – продовжував набридати голос.

«Спочатку дзенькнув один дзвінок, хтось не туди потрапив. А потім...»

«Потім більше не було дзвінків, то ж це не до нього, а він сам кудись телефонував».

«Ну телефонував, то й що?» – не здавалася жінка.

«То чому збрехав?»

Олена тихо встала й обійшла ліжко, взяла з тумбочки телефон і вийшла на кухню. Від

нервів брали дрижаки.

Ліпше б цього не робити, тепер усе стало очевидним. Спочатку хтось дав сигнал, а потім він зателефонував на той же номер. Вона запам'ятала те ласкаве щебетання. Олена механічно витягла з торбинки свій телефон і набрала номер.

– Слухаю вас, – відповів жіночий голос з іншого боку.

Без жодних сумнівів, Жорж розмовляв з жінкою. Її охопив жах. Чомусь пригадалася стара відьма з порожнім відром, яка тихо сміялася беззубим ротом.

«Не даремно люди вірять у прикмети, ось і почалися твої нещастя, – насміхався внутрішній голос».

Від того фатального вечора життя перетворилося на каторгу. Олена стала в'язнем власних підозр: підслуховувала телефонні розмови чоловіка; потайки перевіряла номери телефонів; допитувалася щоденно, куди йде і коли повернеться; зненацька телефонувала до нього на роботу з кожної дрібниці й намагалася вгадати, хто поруч. А потім почала стежити і таки виявила неприємні для себе речі. Виявляється, Георгій частенько зустрічається з молоденькою журналісткою і навіть одного разу їздив разом з нею у відрядження.

– Домоглася, чого хотіла, вивела на чисту воду, – злісно бубонів внутрішній голос, – що тепер з цим робитимеш? Може, влаштуй йому грандіозний скандал?

– Не роби цього, – тихо благала підсвідомість, – чого ти цим досягнеш?

Олена ніяк не наважувалася розпочати серйозну розмову з Жоржем, їй постійно бракувало сміливості.

– А може, у них лише ділові стосунки? – переконувала себе, але таке самозаспокоювання ще більше розпалювало ревності. Вона перестала вірити словам чоловіка.

– Я з понеділка їду у відрядження, – якось повідомив Георгій.

– Надовго? – дивлячись йому просто в очі, спитала Олена.

– У суботу повернуся, – відповів чоловік, відводячи погляд.

– З ким ти їдеш?

– Не знаю, швидше сам, а може, зі мною поїде ще один колега.

– А де ти житимеш?

– У готелі «Ібіс». Може, після мого повернення в неділю поїдемо десь погуляти? – запевняв поспіхом Георгій. – Мені так бракує природи і спокою.

Олена відчувала якісь хитрощі з його боку, останнім часом вони не те що ніде не їздили, а майже не бачилися. Вона хотіла ще щось запитати, але чоловік уже з кимсь розмовляв по телефону, жваво обговорюючи якісь майбутні заходи.

У вівторок Олена не знаходила собі місця, а вночі не могла зімкнути очей. Якісь гнітючі передчуття не давали забути. У середу вранці вона зателефонувала до мами і попросила прийти в їхній дім та побути декілька днів з хлопцями.

– Щось я дуже втомилася, Марина має відгули, ми вирішили поїхати на два дні в гори, – вирішила не казати правду Олена.

– Їдь доню, тобі також варта відпочити, – погодилася мати.

Олена вийшла з дому і швидко попрямувала до кас за квитком, дорогою зайшла до Марини і попередила про свій план.

Усю ніч у купе її мучили нескінченні думи, які довгою вереницею гвалтували набряклий мозок. Їй хотілося забути, але страх перед майбутнім днем не міг відігнати ні на хвилину набридливі фантазії. Поїзд прибув точно о пів на восьму ранку. Олена швидко вийшла на вокзальну площу і поїхала міським автобусом у потрібному напрямі.

За півгодини вона зайшла в хол готелю, серце калатало, мов навіжене. На рецепції повідомили, що пан Крук мешкає у номері 505. Напівпритомна жінка піднялася ліфтом на п'ятий поверх. Його кімната була в кінці коридора. Олена підійшла до дверей, взялася за клямку і відчинила їх.

На ліжку сиділа молода дівчина і пилочкою чистила нігті.

– Вибачте, мені на рецепції сказали, що в цьому номері зупинився пан Крук, – зніяковіла Олена.

– Жоржику, до тебе відвідувачі! – голосно гукнула дівчина. Георгій вийшов з лазнички, обвинений білим готельним рушником, і завмер на місці...

Олена бігла людними вулицями столиці. Їй не хотілося жити. В той момент вона найбільше бажала потрапити під авто, щоб усі страждання припинилися негайно. Після німої сцени перед нею розверзлася прірва. Георгій намагався щось пояснити, але Олена не бажала вислуховувати жодних виправдань, найшвидше б утекти геть подалі від цього приниження.

Не пам'ятає, як дібралася до вокзалу і сіла у перший-ліпший поїзд, який відвезе її додому. Зворотна дорога видавалася неймовірно довгою.

– Це кінець, – виривалися слова самі з грудей.

– Що робити? Померти йому на зло?! От візьму, і покінчу самогубством, нехай тоді добряче подумає. Не цінував, що мав, то, може, зрозуміє потім, але буде запізно.

Ця ідея припала Олені до серця. Жалібна кімната, усі плачуть, вона лежить у труні, Георгій стоїть, ридаючи, на колінах перед домовиною і благає пробачення. Він готовий віддати півсвіту за те, щоб дружина піднялася, але запізно, і нема іншої ради, як втопити горе у сльозах. Потім друзі на руках несуть труну на цвинтар і закопують у землю. На цьому сумні фантазії закінчувалися, бо після поховання продовження не було. Їй же хотілося постійно бачити власного чоловіка на колінах перед труною, і через те починала прокручувати процедуру від початку. В таких скорботних думках проминула подорож.

– Що з тобою, доню, – жажнулася мати, відчинивши двері, – ти ж мала бути в горах, чому повернулася серед ночі?

– Ми з Георгієм розлучаємося, – простогнала Олена.

– Чи ви подуріли? У вас же діти! Як можна так легковажно вчиняти?

– У нього є коханка, – не могла стримати сліз.

– Ну і що такого? Коханка – явище тимчасове, а жінка завжди залишається жінкою, не роби дурниць, от побачиш, усе ще налагодиться.

Мати мала рацію. Зранку приїхав Георгій, на колінах благав прощення і присягав, що більше нічого подібного не вчинить. Чоловік був настільки переконливим, що Олена вирішила йому пробачити. Зрештою, і не могла вчинити інакше, бо тоді б руйнувалося все, чому присвятила своє життя.

Георгій дотримав слова, принаймні Олені так здавалося: приходив швидше додому, частіше телефонував, сповіщав про свої плани. Стосунки наче налагодилися, однак останні події багато що змінили, вони наче порушили колишню рівновагу. Олена постійно пригадувала його провину, не могла стерти її з пам'яті, у серці постійно зароджувалися нові підозри.

Для неї стало звичним перевіряти номери телефонів у мобільнику, зненацька з'являтися в його робочому кабінеті, принохуватися до сорочок у пошуках запаху жіночих парфумів. Їй постійно ввижалося, що чоловік хитро її обдурює. Одного разу навіть підглядала у вікно

кафе, де кафедра Георгія святкувала уродини одного з колег.

Така поведінка принижувала гідність, та Олена не мала сил відмовитися від підозр. Марина, яка виявилася майстром інтриги, частенько давала їй поради, які ще більше травмували психіку. Її підюджування не давали заспокоєння, а лише роз'ятрювали душу і розвивали хворобливу фантазію.

Емоції нікуди не зникають безслідно: позитивні дають натхнення на звершення і творчість, а негативні лягають важким тягарем на серці. Вони починають матеріалізуватися й обертатися на різні зайві утвори. Ті, що пов'язанні з постійним копирсанням у собі та незадоволенням, зазвичай, осідають піском та камінцями у нирках і печінці. Особливо небезпечними є ненависть та нещасна образа, саме вони частенько спричиняють утворення ракових клітин. А такі, як ревність, жалість або підозри, полюбляють зупинятися в грудях або нагадують про себе іншими жіночими хворобами.

Олена відчувала неприємний біль у грудях.

– Тобі негайно треба до лікаря, – радила Катруся, – не затягуй, поговори з Мариною, вона ж лікар і щось тобі порадить.

– Ти думаєш, що в мене щось небезпечне? – допитувалася в подруги.

– Я не думаю, але ліпше перевіритися, я ж не лікар.

Олена злякалася. А якщо вона серйозно хвора? Їй стало шкода себе і захотілося плакати.

Увечері Георгій, повернувшись з роботи, застав дружину з розпачем в очах.

– Що сталося, в тебе якісь неприємності?

– Це значно гірше, а може, і на ліпше. Тепер ти станеш вільним і зможеш робити, що заманеться.

– Що ти маєш на увазі? – захвилювався Георгій.

– Я, напевно, невиліковно хвора, – розплакалася Олена.

– Не говори дурниць, звідки така інформація?

– Це твої походеньки довели мене до такого стану! – не припиняла ридати Олена.

– Я нічого не розумію, – розгубився Георгій.

– Коли зрозумієш, буде запізно.

– Ти можеш мені пояснити, що сталося?

– Я маю щось у грудях, і воно болить.

– Не панікуй, піди до лікаря, – намагався заспокоїти дружину.

– Я знаю і без тебе, – гостро відповіла Олена, відчувши хвилювання чоловіка. Їй це сподобалося. От чим можна його тримати!

На другий день зателефонувала Марина.

– Катруся мені розповіла про твої проблеми.

– Що ти можеш мені порадити? – сумно запитала Олена.

– Сьогодні ж домовлюся з лікарем, зробиш аналізи і все знатимемо.

Марина дуже любила допомагати, якщо хтось із друзів цього потребував. Вона активно бралася до роботи, коли треба рятувати ближнього. В неї від цього навіть поліпшувався настрій. «Мое покликання – допомагати у біді», – частенько говорила подругам.

– Що б я без тебе робила? – зітхала Олена.

– Не переживай, у мене є чудові знайомства, зробимо все, на що здатна наша медицина. Тепер твій благовірний покрутиться, як білка у колесі. Нехай подумає, до чого довів жінку.

Виявилося, що все не так зле. Результати аналізів були негативні, себто засвідчили, що злоякісних клітин нема. Лікар уважно обстежив хвору і наказав уважно стежити за своїм здоров'ям, адже різні ущільнення частенько можуть перерости в доволі небезпечні речі. Він порекомендував більше гуляти на свіжому повітрі, їсти багато овочів і фруктів та менше нервувати.

Георгій дуже хвилювався за дружину.

– Що тобі сказав лікар? – схвилювано зателефонував чоловік.

Олена відповіла не відразу. Їй не хотілося казати, що здорова, бо тоді втрачала владу над чоловіком, але і брехати не могла. Добре б дати відповідь, яка б залишала його неспокійним.

– Ще нічого остаточно не відомо.

– А які результати аналізів? – не заспокоювався Георгій.

– Мені лікар наказав бути дуже уважною до себе, бо в будь-який момент може виникнути небезпека.

– Отже, зараз небезпеки немає? – допитувався чоловік.

– Зараз немає, – знехотя відповіла Олена, – але мені не можна нервувати, бо всяке може трапитися.

Тепер у неї з'явився новий важіль. Як тільки виникала підозра щодо чоловіка, робилася смертельно хворою і лягала в ліжко. Ці маленькі хитрощі спрацьовували непогано лише на початках. Згодом вони почали втрачати силу, люди звикають до всього. Георгій також звик до шантажу і перестав звертати на це увагу.

Гість

Родина Круків готувалася до сімейного свята, у грудні Георгію виповнювалося сорок п'ять років.

– Післязавтра до нас приїде Жан, мій знайомий з Франції, – якось повідомив Георгій.

– А чому ти раніше мовчав?

– Він учора телефонував і, коли довідався про круглу дату, вирішив особисто приїхати й привітати, ім у Франції це ж просто зробити.

– Де він буде жити? – запитала Олена.

– У нас. Ти ж не проти?

– Звичайно ні, покладемо його спати у вітальні.

– Тож я тебе попрошу, будь зранку вдома, бо приїде прямісінько з летовища.

– Ти його не зустрічатимеш?

– Ні, я маю важливу нараду, та й Жан просив не турбуватися, бо може чудово дібратися і

сам.

У п'ятницю зранку перед їхнім будинком зупинилося таксі. Пролунав дзвінок, і Олена поквапилася відчиняти двері.

На порозі стояв високий худорлявий брюнет.

– Доброго ранку, я Жан, але можете називати мене Іван, – жваво промовив гість.

– Дуже приємно, а я Олена. Заходьте і почувайтесь, як удома. Ви, напевно, зголодніли?

– Дякую, в літаку нас добряче нагодували, але від чогось гарячого не відмовлюся.

Кухня наповнилася благородним ароматом кави.

– Яке у вас миле помешкання, мені раптом здалося, що я колись тут уже жив.

– Дякую. Коли ви востаннє відвідували Батьківщину? – запитала Олена.

– О, давно, понад десять років тому.

– Так ви Жан чи Іван? – посміхнулася Олена.

– Мій батько уродженець вашого міста, а мати французенка. У нас вдома розмовляють лише українською мовою, навіть мати. Вона так кохала батька, що вивчила її досконало.

– Ви живете з батьками?

– Ні, вони мешкають у Парижі, а я в Сержі, у мене там невеличкий будинок.

– Я не знаю такого міста.

– Це за тридцять кілометрів від Парижа. Місцевість пов'язана з Ван Гогом, він там неподалік похований на невеличкому сільському цвинтарі поряд зі своїм братом Тео.

– Я завжди мріяла побувати у Франції, але не знаю, чи таке можливо.

– Чому ні? От приїжджайте разом з Жоржем улітку.

– Дякую, мені б дуже хотілося, та мій чоловік дуже зайнятий, незабаром має вийти його нова книжка.

– Він мені казав. А ви чим займаєтеся?

– Я працюю в школі, викладаю англійську мову.

– А які маєте хобі?

– Тепер моїм постійним хобі є господарка, – гірко посміхнулася Олена.

– Не може бути, щоб жінка з такими неймовірно блакитними очима і такою чарівною усмішкою ніколи нічим не захоплювалася.

– Ви майстер компліментів, – засміялася Олена, – колись я спробувала писати, але з того нічого не вийшло.

– Хто ж ваш критик?

– Мій чоловік, звісно.

– Він, справді, суворий критик, але, може, ви б прочитали що-небудь мені?

– Я й не знаю, чи знайду.

– А ви пошукайте, – наполягав Жан.

Олена знехотя встала і пішла діставати старі рукописи, які так і не наважилася викинути.

– Щось знайшла, але я не знаю, чи вам сподобається.

– Читайте, – наказав Жан.

Олена поринула у давні спогади, на мить забула про все на світі. В ті давні часи їй неодмінно треба було сповістити цілому світові про свої переживання та мрії. Колись, багато років тому, вона мала зовсім інші сподівання, повні очікування чогось дуже визначного, а найголовніше – мала віру в єдине і неповторне кохання. Куди поділися ті прагнення, чому пелена зневіри огорнула колишні надії? Куди позникали гострота відчуттів, дитяча радість і подив? Чому з часом тьмяніють кольори?

– Ви дуже талановита жінка. Навіщо закопали свої здібності? Ви мене просто зачарували, – захоплено вимовив Жан.

– Вам це лише здалося. Моя писанина навіяла якісь спогади?

– Як ви можете такі чудові речі називати писаниною! Я не погоджуюся з Жоржем, він вам просто позаздрив.

– Не насміхайтесь, це вмерло і ніколи не воскресне.

– А даремно. Спробуйте заявити про себе і послухайте відгуки людей, саме вони є нашими справжніми критиками. Скільки б митці не вихваляли один одного, це нічого не дасть, якщо пересічному читачеві книга не припаде до серця. Що не кажіть, лише той твір мистецтва залишається навічно жити, який переходить з покоління у покоління.

– А як же стосовно рафінованого мистецтва, яке є квінтесенцією ідеї «Омфалу»? – посміхнулася Олена.

– На жаль, багатьом лише здається, що підтримують чисте мистецтво. Хіба будь-хто з нас може бути суддею добра чи зла, високого чи приземленого? Час, лише він один розставляє крапки над «і». Неможливо описати ландшафт поверхні землі, сидячі у ямі, для цього треба піднятися на відповідну височінь.

– Маєте рацію, найправдивішу оцінку того, що з нами трапляється, – доброго чи злого – можемо дати лише згодом.

– Моя порада вам: не звертайте ні на кого уваги, робіть те, що вам підказує серце.

Жан хотів ще щось додати, але двері відчинилися, і в помешкання зайшов Георгій.

– Здоров був, друже! Радий тебе бачити на рідній землі.

Чоловіки обнялися і привіталися по-братерськи.

– Добре, що ти прийшов, зараз сідаємо обідати, – заметушилася Олена.

За обідом Жан розповідав останні події та різні пригоди. Потім чоловіки почали згадувати відвідини Жоржем Парижа.

– Пригадуеш, як ми тоді добряче з тобою погуляли в ресторані «Монторіоль», – загадково посміхнувся Жорж.

– Але хіба це можна порівняти з прийняттям у Палаці Інвалідів? – перебив друга Жан.

– А чому така дивна назва? – здивувалася Олена.

– Це дуже гарна будівля, де похований Наполеон Бонапарт. Мій сусід Пантелій, до речі теж наш земляк, там реставрує фрески XVIII століття. Саме він нас і запросив на це прийняття, – пояснив Жан.

- Я ж тобі розповідав, ти не пам'ятаєш, Оленко? – перебив друга Георгій.
- Щось не пригадую, таке рідкісне ім'я – Пантелій – я б обов'язково запам'ятала.
- Зі старогрецької воно означає досконалість, або вищий ступінь, – пояснив Жан.
- А він виявився впертим цапом, – іронічно зауважив Георгій.
- У змаганні між Аполлоном і Паном? – лукаво посміхнувся Жан.
- Але я ж тоді виграв!
- Ну, не зовсім, не всі підтримали тебе.
- Asinus ad lyram [7 - Осел про ліру (з лат.)]. Лише ті, в кого вирости осячі вуха, – зло засміявся Жорж.
- Ти маєш на увазі мене? Ти ще тоді обізвав мене королем Мідасом.
- А як тебе ще назвати? Я був переконаний, що ми мислимо однаково.
- Я не розумію, про що ви говорите, – здивувалася Олена.
- Спробую пояснити, Пантелій розпочав баталію з Жоржем.
- І про що вони сперечалися?
- Про що можуть сперечатися дві світлі голови? Звичайно, про мистецтво. Жорж стверджував, що простолюдин не здатний досягнути величчя гармонії. На його думку, для вибраних існує одне мистецтво, а для натовпу – інше. Ваш благовірний уважав, а може, і далі вважає, що немає чого розсипати бісер перед свинями. На його думку, правдиві митці повинні групуватися у закриті секти. Саме з такою метою він створив «Омфал» – літературний Парнас, вхід до якого суворо охороняють неблаганні таланти. Пантелій же дотримувався іншої позиції. Він доводив, що митець повинен бути відкритим до людей і творити для загалу, а не для купки естетів. Крім того, йому дуже не сподобалася ідея «Омфалу», яку назвав вибриком купки зарозумілих снобів. Таке означення розлютило Жоржа, і тоді він вдався до красномовства, яке викликало жвавий диспут.
- Я і надалі наполягатиму на своїх переконаннях. Натхнення дається зверху, воно не може бути зрозумілим пересічному обивателю, – гостро додав Георгій.
- Ти багато в чому маєш рацію, але пригадай народні пісні. Вони ж створені саме тим натовпом, який ти недооцінюєш. Саме вони викликають захоплення і пристрась,

пробуджують той первородний інстинкт, захований у глибинах душі.

– Тут я з тобою зовсім не погоджуся, ці пісні створені не натовпом, як ти зазначив, а окремими геніями, і лише потім перетворилися на народні.

– От ти сам собі й заперечив, – весело засміявся Жан, – отже, ці генії творили не в шухляду, а для людей. Уявляєш, яке щастя для митця, коли його твір стає всенародним. Це означає, що йому вдалося зрозуміти душу народу. Пантелій бачить божественне в кожній дрібничці, погодься, у цьому є щось особливе. Він обожнює хор, а для тебе найважливішим є соліст. *Vox populi – vox dei* [8 - Голос народу – голос Божий (з лат.)].

– Про який народ ти говориш! Даруй, але я не можу побачити нічого цінного в пиякові, що вештається біля смітників, – не здавав позиції Георгій, – та й якщо добре розібрати, то уся народна музика дуже одноманітна – плаксиво-страждальна. Вона вся віддзеркалює лише внутрішню драму, а правдиве мистецтво – багатопланове. Я ніколи не повірю, що воно може стати доступне волохатим вухам.

– Ти маєш на увазі ослячі вуха короля Мідаса, який насмілювався поставити земне понад божественним? – засміявся Жан.

– Його і всіх, хто намагається порівняти непорівнянні речі, – зі злістю процідив Георгій.

– Розповідати можна будь-що, людям можна наплести різних небилиць про прекрасні недосяжні далі, однак лише до часу. Людина є в душі дитиною, її легко одурманити. Та дуже швидко вона побачить надумані фантазії. Їй потрібний хліб насущний, а не химери, і тоді ти залишишся сам зі своїм вигаданим мистецтвом.

– Давайте дружно борсатися в пилу та болоті й не прагнути злетіти. Розумієш, друже, тих, що відчули смак польоту, униз не заманиш ніякими пряниками. Хіба можна птахів переконати ходити пішки?

– Гаразд, ти, як завжди, переконливий. А де той диск з кантатою Баха «Змагання між Аполлоном і Паном», подарований Пантелієм?

– Не пам'ятаю, куди його заховав, може, потім знайду. Я щось зовсім забув про нього, до речі, мені завжди подобався вислів Плутарха «Помер великий Пан», – зло пхикнув Жорж.

– Я не можу погодитися з цією фразою, оскільки Пан символізує Всесвіт, є тим, хто сотворив світову гармонію і ототожнений з Космосом. Ще Бекон писав про цього бога дикої природи, який тримає в руках символи гармонії і влади: сопілку з семи тростинок і посох. Суперечка тоді так і не закінчилася. На мою думку, найвищий час приїхати у Францію і завершити її.

– Як би мені хотілося побачити цю чудову країну, – замріяно промовила Олена.

– От і приїжджайте, у мене є свій будинок, живу сам.

– А ти так і не одружився! – вигукнув Жорж.

– Як бачиш, ні, і поки що не маю наміру. Самому жити значно ліпше, нікому не потрібно сповідатися.

– Ну, це до часу, друже.

– Не знаю, може таки наважуся, але сім'я потребує великих затрат, а я наразі, ще не можу її утримувати.

– А як же кохання? – втрутилася Олена.

– Кохання в наш час не є причиною для одруження, це різні речі, – відповів Жан.

– Невже ви ніколи не пізнали кохання?

– Його неможливо пізнати, ним можна лише милуватися. Кохання наче строкатий метелик, який сидить на квітці, його легко скалічити, досить лише торкнутися пальцями крилець.

– З ваших слів випливає, що шлюб руйнує кохання?

– Саме так, адже він приземлює те, що повинно ширяти у вільному польоті.

Олені не подобався такий диспут, вона зауважила, як від цих слів засяяли очі в Георгія. Гість наче зрозумів недоречність своїх висловів і вирішив не продовжувати.

– Чому довкола нас тиша! – раптом зірвався з місця Жан. – Я хочу, щоб музика заповнила цей гостинний дім.

Гість дістав з дорожньої сумки кілька дисків і подав їх Георгію.

– Вибирай будь-який навмання.

Помешкання наче засвітилося після перших акордів Concerto Grosso B-minor Вівальді, від чого Жанові очі засяяли особливим вогнем.

– Хіба це не диво? Прислухайтеся, як звуки проникають у кожную клітинку душі. Ця могутня сила огортає нас потужним снопом сонячного проміння. Якби кожную дитину з народження навчали слухати музику, то ці рожевошкі малюки у дорослому віці ніколи б не

перетворилися на негідників. Музика змушує задуматися про сенс життя і наше покликання. Пірнайте якнайглибше у води океану вашої душі. Нічого не бійтеся, там можна пізнати те, про що ви забули.

Один твір змінював інший. Олена не могла зрушити з місця. Мелодія лилася нескінченним потоком, вібруючи у повітрі і передаючи коливання тілу. Від цього резонансу на очі навернулися сльози.

– Вибачте, але мені чомусь хочеться плакати, – сховала обличчя в хустинку Олена.

– Це перший крок до пробудження. Душа подібна до немовляти в утробі матері. Там вона може вічно спати, так і не прокинувшись. На щастя, чарівні звуки збудили її і тепер немовля потребує їжі, щоб мати силу зростати далі. Не дайте їй знову задрімати, плекайте душу, і вам воздасться сторицею, – заплющуючи очі, промовив Жан.

У кімнаті запанувала тиша.

– Які твої плани надалі? – перервав мовчанку Георгій.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=22858890&lfm=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Друге я (з лат.).

2

Ні дня без рядка (з лат.).

3

Ти дуже розумна дівчина, зловила Жоржа (з англ.).

4

Друзі, я загубив день (з лат.).

5

Платон мені друг, та істина дорожча (з лат.).

6

Життя коротке, мистецтво вічне (з лат.).

7

Осел про ліру (з лат.).

8

Голос народу – голос Божий (з лат.).